

Marcin Lason

POLSKA STRATEGIA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO NA POCZĄTKU XXI WIEKU

Wprowadzenie

W zapewnieniu i utrzymaniu bezpieczeństwa narodowego państwa pierwszoplanową rolę pełni polityka i strategia bezpieczeństwa narodowego. W Polsce jej kształtowanie się po 1989 r. było ściśle związane z transformacją ustrojową i prowadzoną polityką zagraniczną. Po osiągnięciu części z założonych celów oraz pojawieniu się nowych wyzwań i zagrożeń bezpieczeństwa państwa, konieczne stało się opracowanie i wdrożenie nowej strategii bezpieczeństwa narodowego na początek XXI w. Szybko okazało się, że musi ona zostać uaktualniona ze względu na popieranie USA w wojnie z międzynarodowym terroryzmem i związany z tym udział Polski w wojnie w Afganistanie i Iraku. Doprowadziło to w 2003 r. do przyjęcia kolejnej Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP. Dokument ten nie obowiązuje jednak do dzisiaj, ponieważ zastąpił go przyjęty w ostatnich dniach rządów Prawa i Sprawiedliwości w XI 2007 r. Dzięki temu to on wyznacza teraz podstawowe cele i środki polskiej polityki bezpieczeństwa.

Strategia i polityka bezpieczeństwa państwa

Współcześnie pod pojęciem strategii rozumie się zazwyczaj: „teorię i praktykę działania ukierunkowanego na osiągnięcie założonych celów w danej dziedzinie, ujmowanych w skali ogólnej i mających charakter długofalowy” lub „teorię i praktykę określającą zasady i generalne sposoby działania przez kierownicze organa w danej

dziedzinie, ujmowane w skali celów i ich urzeczywistniania o dużym horyzoncie czasowo-przestrzennym¹. Tak ogólnie zdefiniowane pojęcie można ukierunkować dopiero po przyporządkowaniu strategii konkretnemu podmiotowi i aspektowi działań. Należy uwzględnić środki i metody stosowane przez wybrany podmiot na rzecz realizacji założonych przez niego celów z zakresu przedmiotowego, z zastrzeżeniem zachowania dłuższej perspektywy czasowej. W interesującym nas przypadku mamy do czynienia z państwem przyjmującym założenia i cele z zakresu bezpieczeństwa i używającego odpowiednich środków i metod na rzecz ich osiągnięcia. Decydenci przyjmują strategię bezpieczeństwa narodowego, która zakłada realizację celu – zapewnienia bezpieczeństwa w ramach dostępnych zasobów. Ściśle z nią powiązana jest strategia obronna, która koncentruje się na zagwarantowaniu obrony przed zagrożeniami militarnymi, zazwyczaj zewnętrznymi. Jak zauważa Roman Kuźniar: „Myślenie strategiczne o bezpieczeństwie państwa i jego żywotnych interesach pozostaje imperatywem w ramach sztuki rządzenia państwem”². Stąd prowadzenie przez nie kluczowej polityki bezpieczeństwa i przyjmowanie strategii bezpieczeństwa narodowego. Ze znaczenia bezpieczeństwa wynika również prowadzenie studiów strategicznych, które, przyjmując podejście politologiczne, można określić jako

[...] myśl i działanie na szczeblu państwa w związku z jego bezpieczeństwem, warunkami przetrwania i rozwoju, w tym aspekcie, który wymaga siły zbrojnej, jej użycia lub posiadania odpowiedniego jej potencjału (odstraszającego, przymuszającego), co może także wymagać wchodzenia w odpowiednie związki międzynarodowe (koalicje, sojusze)³.

Bezpieczeństwo narodowe określa się jako stan pewności, braku zagrożenia, poczucia, że podstawowe wartości państwa, takie jak przetrwanie, integralność terytorialna, niezależność polityczna i swoboda działania międzynarodowego oraz rozwój (jakości życia), są chronione przez państwo przed zagrożeniami zewnętrznymi⁴. Należy przyjąć, że każde bezpieczeństwo narodowe jest zarazem bezpieczeństwem międzynarodowym, bowiem określa „stan i charakter aktywności zewnętrznej państwa”⁵. Wartości chronione przez państwo utożsamiane z bezpieczeństwem przekładają się na uznanie, że najważniejszym celem polityki zagranicznej jest zapewnienie bezpieczeństwa państwa⁶. Istnieje zatem konieczność nakreślenia strategii bezpieczeństwa zewnętrznego, czyli długofalowej koncepcji działań zmierzającej do osiągnięcia dalekosiężnych celów określonych przez decydentów, a odpowiadających racji stanu państwa⁷. Zarówno ten cel, jak i pozostałe mogą być osiągane przez za-

¹ Słownik terminów z zakresu bezpieczeństwa narodowego, red. B. Balcerowicz, Warszawa 2002, s. 94.

² R. Kuźniar, *Polityka i siła. Studia strategiczne – zarys problematyki*, Warszawa 2006, s. 13.

³ *Ibidem*.

⁴ Zob. szerzej: R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury – funkcjonowanie*, Warszawa 2004, s. 32–35; K. Żukrowska, *Pojęcie bezpieczeństwa i jego ewolucja*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe, teoria i praktyka*, red. K. Żukrowska, M. Grącik, Warszawa 2006, s. 21–34.

⁵ E. Cziomer, *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, [w:] *Zarys współczesnych stosunków międzynarodowych*, red. E. Cziomer, Warszawa 2004, s. 136.

⁶ Zob.: R. Zięba, *op. cit.*, s. 33 i nast.; I. Pawlikowska, *Bezpieczeństwo jako cel polityki zagranicznej państwa*, [w:] *Wstęp do polityki zagranicznej państwa*, red. R. Zięba, Toruń 2004, s. 51–69.

⁷ P. Soroka, *Polistrategia bezpieczeństwa zewnętrznego Polski. Ujęcie normatywne*, Warszawa 2005, s. 25 i nast.

stosowanie różnych środków. Literatura przedmiotu wymienia tutaj następujące: polityczne, prawne, ekonomiczne, psychologiczne i siłę militarną (potencjał militarny)⁸. Takiemu stanowi rzeczy odpowiada założenie o konieczności całościowego podejścia do bezpieczeństwa międzynarodowego⁹, a więc uwzględniania wymiaru nie tylko narodowego, ale i międzynarodowego z uwagi na występujące zagrożenia mające charakter globalny. W związku z tym pojawiła się również konieczność uwzględniania w analizie problematyki bezpieczeństwa nowego zakresu przedmiotowego, a zatem problematyki ekonomicznej, zagadnień społecznych, ekologicznych, demograficznych, humanitarnych, polityczno-ustrojowych oraz naukowo-technicznych, ideologicznych i kulturowych. Oznacza to, że „niegdyś niemal absolutyzowana wojskowo-polityczna płaszczyzna bezpieczeństwa”¹⁰ jest tylko jedną z wielu i niekoniecznie kluczową i zmieniają się formy jej zapewniania¹¹. Musi być to uwzględnianie zarówno w prowadzonej przez państwo polityce zagranicznej, jak i narodowej polityce bezpieczeństwa, której założeniem jest ochrona państwa i społeczeństwa przed zagrożeniami zewnętrznymi. W tym celu bierze pod uwagę cele, wartości i interesy nie tylko własne, ale i innych uczestników systemu międzynarodowego, posługuje się adekwatnymi do nich i potencjału państwa środkami i metodami, uwzględnia wyzwania i zagrożenia oraz opiera się na sile i prawie. Stąd konieczność jej oparcia i legitymizacji zarówno w skali państwowej, jak i międzynarodowej w danym okresie historycznym lub przyjętej perspektywie strategicznej¹². Zadania polskiej polityki bezpieczeństwa narodowego w stosunku do strategii bezpieczeństwa narodowego na początku XXI wieku są następujące¹³:

- zapewnienie skutecznej ochrony wartości i interesów narodowych samodzielnie i przy współdziałaniu z sojusznikami z NATO,
- osiągnięcie wzrostu siły narodowej zgodnie z ambicjami i oczekiwaną pozycją międzynarodową Polski,
- zdobycie trwałej, korzystnej pozycji w strukturach NATO i UE,
- inicjowanie oraz udział w działaniach dwu- i wielostronnych na rzecz utrzymywania i tworzenia bezpieczeństwa międzynarodowego.

Biorąc pod uwagę przesłanki kształtowania się celów polskiej polityki bezpieczeństwa, należy zauważyć, że w przypadku Polski, a szerzej transatlantyckiego obszaru bezpieczeństwa, podstawowe zagrożenie bezpieczeństwa – ryzyko agresji ze strony innego państwa, jest obecnie niskie.

Do takiego stanu rzeczy przyczyniły się przede wszystkim czynniki¹⁴:

⁸ E. Cziomer, *Polityka zagraniczna państwa*, [w:] *Zarys...*, s. 122–123.

⁹ R. Zięba, *op. cit.*, s. 40–58; R. Kuźniar, *op. cit.*, s. 240–246; I. Pawlikowska, *Bezpieczeństwo jako cel polityki zagranicznej państwa*, [w:] *Wstęp do polityki zagranicznej państwa*, red. R. Zięba, Toruń 2004, s. 59–69.

¹⁰ R. Zięba, *op. cit.*, Warszawa 2004, s. 45.

¹¹ Por.: K. Łastawski, *Pojęcie i główne wyznaczniki bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego*, [w:] *Współczesne bezpieczeństwo*, red. W. Fehler, Toruń 2003, s. 10–29.

¹² E. Cziomer, *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, [w:] *Zarys...*, s. 136–137.

¹³ Za: *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku*, red. R. Jakubczak, J. Flis, Warszawa 2006, s. 161.

¹⁴ Zob.: A. Ciupiński, K. Malak, *Bezpieczeństwo polityczne i wojskowe*, Warszawa 2004, s. 25–30.

- zmiana sytuacji polityczno-militarnej w świecie ze względu na przeobrażenie systemu międzynarodowego na przełomie lat 80. i 90. XX w.,
- nowe cele stawiane siłom zbrojnym i zmiany jakościowe ich dotyczące.

Z punktu widzenia tematu artykułu kluczowe są zmiany sytuacji polityczno-militarnej, dlatego wymienić należy te szczególnie ważne dla przyjęcia przez Polskę założeń polityki bezpieczeństwa¹⁵:

- Jesień Ludów, która doprowadziła do upadku realnego socjalizmu i zapoczątkowała w części z tych krajów transformację ustrojową i gospodarczą, której celem było wprowadzenie pluralizmu politycznego i gospodarki rynkowej. Ponadto zmieniło się położenie geopolityczne Polski. Do 1989 r. sąsiadowała z trzema państwami bloku wschodniego – ZSRR, CSRS i NRD, natomiast w latach 1990–1993 liczba sąsiadów zwiększyła się do siedmiu: Niemcy (1990), Litwa, po podziale Czechosłowacji w 1993 r. – Czechy i Słowacja, a po rozpadzie ZSRR w 1991 r. – Ukraina, Białoruś i Federacja Rosyjska (Obwód Kaliningradzki);
- pokojowe zjednoczenie Niemiec w 1990 r., rozpad ZSRR, rozwiązanie RWPG i UW – jako wydarzenia tworzące w regionie poczucie deficytu bezpieczeństwa, stanowiły impuls do unormowania stosunków z sąsiadami, współpracy regionalnej oraz integracji ze strukturami euroatlantyckimi. Ponadto nowe położenie geopolityczne w Europie Środkowej uczyniło z Polski kraj tranzytowy, leżący na osi strategicznej łączącej wyspy brytyjskie, Francję i Niemcy z Ukrainą, Rosją i Białorusią, co stawiało przed naszą polityką wiele szans, ale i zagrożeń;
- ujawnienie się napięć i konfliktów etnicznych tłumionych w czasie zimnej wojny, a eksplodujących po jej zakończeniu, szczególnie na obszarze byłej Jugosławii, co po pewnym czasie przekonało polityków zachodnich do konieczności podjęcia działań na rzecz ustabilizowania regionu dzięki włączeniu zainteresowanych państw do struktur euroatlantyckich. Zaczęto je otwierać, tworząc w tym celu odpowiednie instytucje (np. NACC – Rada Współpracy Transatlantyckiej) i przyjmując układy (np. stowarzyszeniowe ze WE, chociaż pełne członkostwo odsunęło się w czasie m.in. ze względu na decyzję polityków państw zachodnich o pierwszeństwie „pogłębienia integracji”, a nie jej „poszerzenia”);
- pozostanie USA na pozycji jedyne go mocarstwa globalnego, mającego silne wpływy w procesie kształtowania nowego systemu międzynarodowego. Administracja amerykańska musiała rozstrzygnąć, czy w swoich działaniach kierować się będzie polityką dominacji i narzucania swojego stanowiska w chwili wyzwań i problemów międzynarodowych, czy też obejmie przywództwo połączone z partnerstwem strategicznym w wymiarze euroatlantyckim i wspólnie kształtować będzie nowy ład. Szczególnie istotne stało się to po wydarzeniach z 11 września 2001 r., które pozostają kluczowe dla omawianego tematu. W związku z tym Polska była i jest zmuszona do poszukiwania równowagi między silnie akcentowanym partnerstwem strategicznym z USA, a dążeniem do wzmocnienia samodzielnej roli w stosunkach

¹⁵ E. Cziomer, *Europa Środkowo-Wschodnia*, [w:] *Międzynarodowe...*, s. 282; R. Kuźniar, *Ewolucja międzynarodowych uwarunkowań polskiej polityki zagranicznej po 1989 roku*, [w:] *Polityka zagraniczna Polski 1989–2002*, red. R. Kuźniar, K. Szczepanik, Warszawa 2002, s. 51–66.

międzynarodowych UE. Było to ważne szczególnie w kontekście aspiracji Polski do UE, przy jednoczesnym popieraniu USA np. w sprawie Iraku;

- początek kształtowania się nowego porządku międzynarodowego, który można określić mianem pozimnowojennego, cechowała fragmentaryzacja (regionalizacja i decentralizacja na skutek tworzenia organizacji regionalnych, rozszerzających stale zakres współpracy uczestniczących w nich państw), osłabienie zainteresowania mocarstw wydarzeniami w odległych i mało znaczących częściach świata, zmiana osi podziału świata ze Wschód–Zachód na Północ–Południe i globalizacja. Doprowadziło to do powstania porządku jednobiegunowego z dominującą pozycją USA, które dzięki swoim atutom były w stanie forsować na świecie własny model ustrojowy i preferowane przez siebie wartości, co w znaczący sposób obniżyło znaczenie organizacji międzynarodowych, szczególnie ONZ. Stany Zjednoczone mogły podejmować decyzję bez konieczności uzyskania zgody zarówno innych państw, jak i organizacji, co było szczególnie widoczne po 11 września 2001 r.

Powyższe czynniki musiały być brane pod uwagę w przyjętych i realizowanych dokumentach określających politykę bezpieczeństwa narodowego Polski po 1989 r. Uwzględniały one główne koncepcje bezpieczeństwa nie tylko Polski, ale i szerzej, państw regionu Europy Środkowej. W związku z tym rozważano i wdrażano koncepcje: współpracy subregionalnej, paneuropejskie, euroatlantyckie i związane z integracją europejską¹⁶. W Polsce były one wyrażane i przedstawiane do 2003 r. w następujących dokumentach: Doktryna Obronna Rzeczypospolitej Polskiej z 21 lutego 1990 r., Założenia polskiej polityki bezpieczeństwa oraz polityka bezpieczeństwa i strategia obronna Rzeczypospolitej Polskiej z 2 listopada 1992 r., Strategia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej z 4 stycznia 2000 r. oraz Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej z 8 września 2003 r.¹⁷

Na kształt przyjmowanych dokumentów w znaczny sposób wpłynęło pojawienie się w XXI w. pięciu poważnych dylematów zagranicznej polityki bezpieczeństwa, a dotyczących¹⁸:

- natury zagrożeń, czyli ich pochodzenia, celu oraz ich możliwych przejawów w przyszłości, a w związku z tym narzędzi adekwatnych do walki z nimi w celu zapewnienia bezpieczeństwa państwa,
- geograficznego zasięgu obrony i bezpieczeństwa czyli geopolitycznego umiejscowienia interesów bezpieczeństwa Polski. Można przyjąć, że posiada je tylko regionalnie, co powinno spowodować wyciągnięcie określonych wniosków przy decydowaniu o kształcie sił zbrojnych zdolnych do wykonywania wszystkich zadań przynależnych obronie narodowej,
- relacji między wielostronnymi instytucjami bezpieczeństwa, przede wszystkim miejsca NATO w polskiej polityce bezpieczeństwa, zależnie od ewolucji Sojuszu i kształtu, który przyjmie; roli Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony

¹⁶ Zob.: I. Pawlikowska, *Koncepcje bezpieczeństwa państw Europy Środkowej po 1989 roku*, Toruń 2006, s. 52–257.

¹⁷ Teksty wymienionych dokumentów, będące źródłem poniższego omówienia: *Strategie bezpieczeństwa narodowego Polski po 1989 roku*, „Zeszyty Akademii Dyplomatycznej” 2004, nr 13, cz. 1 i 2.

¹⁸ R. Kuźniar, *Dylematy zagranicznej polityki bezpieczeństwa*, [w] *Polska...*, s. 21–27.

(ESDP) i zaangażowania w jej kształtowanie czyli faktyczne urzeczywistnienie i wreszcie stosunku do ONZ, a szczególnie roli organizacji w zakresie utrzymania pokoju i bezpieczeństwa w kontekście działań NATO,

– nastawienia do prawa i instytucji międzynarodowych regulujących stosowanie siły w stosunkach międzynarodowych, zatem do legalności użycia siły lub jej braku; chodzi tu aspekt wewnętrzny i zewnętrzny, bowiem państwa interweniujące bez zgody Rady Bezpieczeństwa ONZ, łamią (lub korzystnie dla siebie interpretują) nie tylko normy prawa międzynarodowego, ale i prawo wewnętrzne (np. interwencja NATO w Kosowie; jest to także dobrze widoczne po podjęciu decyzji o udziale Sił Zbrojnych RP w wojnie w Iraku),

– problematyki tzw. „miękkich” wymiarów bezpieczeństwa, do których zaliczyć można: politycznie trudne problemy cywilizacyjne, kulturowe, religijne, społeczne i związane z nimi zagrożenia bezpieczeństwa oraz postrzeganie ich przez opinię publiczną, a także – w szerszym zakresie – stosunek do demokracji i praw człowieka, których ewentualny prymat powinien mieć odzwierciedlenie w polityce zagranicznej, i to niezależnie od podmiotu stosunków (Rosja, Chiny czy Irak).

Założenia strategii bezpieczeństwa narodowego Polski w dokumentach programowych

We współczesnych strategiach bezpieczeństwa państwa można zazwyczaj wyróżnić trzy rodzaje działań, składowych koncepcji bezpieczeństwa. Należą do nich: działania prewencyjno-stabilizacyjne, reagowanie kryzysowe i działania obronne (wojenne)¹⁹. Trzeba zaznaczyć, że przyjmowane przez Polskę strategie nie są trwałe, a wynika to z faktu przechodzenia transformacji ustrojowej oraz zmieniającego się miejsca Polski w systemie sojuszy i organizacji międzynarodowych. Niestety, przyjmowane dokumenty nie mają określonego miejsca w polskim systemie prawnym. Rozwiązania przyjęte w 2002 r., zawarte w ustawie z 29 VIII 2002 r. o stanie wojennym oraz kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, formułują jedynie wskazania co do sposobu przyjęcia określonej strategii. Przyznają określone kompetencje w tym zakresie Prezydentowi RP. Stąd uznaje się, że już Strategia Bezpieczeństwa Narodowego przyjęta w 2003 r. miała większą moc oddziaływania, niż poprzednie dokumenty przyjmowane przez rząd²⁰.

Przedstawiając skrótowo najważniejsze polskie dokumenty przyjęte w XXI w. należy rozpocząć od Strategii Bezpieczeństwa RP z 2000 r., która za strategiczne cele polskiej polityki bezpieczeństwa (traktowane w sposób kompleksowy) uznaje:

- zagwarantowanie niepodległości, suwerenności, integralności terytorialnej państwa oraz nienaruszalności jego granic,

¹⁹ S. Koziej, *Współczesne problemy bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego. Studium analityczne*, Warszawa 2003, s. 15–19.

²⁰ A. Dawidczyk, J. Gryz, S. Koziej, *Zarządzanie strategiczne bezpieczeństwem, teoria – praktyka – dydaktyka*, Łódź 2006, s. 39–40.

- zagwarantowanie ochrony demokratycznego porządku konstytucyjnego, szczególnie pełni praw i wolności oraz bezpieczeństwa obywateli RP,
- stworzenie jak najlepszych warunków do wszechstronnego i stabilnego rozwoju społecznego i gospodarczego kraju, dobrobytu jego obywateli oraz zachowania dziedzictwa narodowego i rozwoju narodowej tożsamości,
- wnoszenie wkładu w budowę trwałego, sprawiedliwego ładu pokojowego w Europie i na świecie, opartego na wartościach demokracji, praw człowieka, praworządności i solidarności.

Podkreślano, że przy dążeniu do ich realizacji należy kierować się zapisami Konstytucji RP, prawa międzynarodowego, szczególnie celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych (KNZ) oraz dokumentami Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE). Dokument akcentuje też rolę NATO i UE oraz podkreśla, że Polska realizuje własne narodowe interesy bezpieczeństwa przede wszystkim w ramach północnoatlantyckiego systemu sojuszniczego współdziałania i solidarności, wspierając tym samym wysiłki społeczności międzynarodowej na rzecz umocnienia bezpieczeństwa w Europie i na świecie. Co istotne, Polska zamierza dążyć do tego, aby użycie siły na arenie międzynarodowej było wyłącznie realizacją prawa do obrony, przewidzianego w Karcie Narodów Zjednoczonych lub też w ramach operacji mających mandat społeczności międzynarodowej.

W zakresie wymienianych zagrożeń bezpieczeństwa warto podkreślić, że na pierwszym miejscu znalazło się odniesienie do wojny i agresji zbrojnej, co oddawało prymat bezpieczeństwa militarnego, wynikający z doświadczeń historycznych. Dokument wymienia również czystki etniczne i ludobójstwo, w ten sposób Polska rezerwuje sobie możliwość reakcji w postaci interwencji humanitarnej. Ponadto dokument mówi o zagrożeniu ze strony niekontrolowanego transferu broni masowego rażenia oraz środków jej przenoszenia, czemu Polska również gotowa jest przeciwdziałać. Dopiero na przedostatnim miejscu umieszczono zagrożenie ze strony organizacji terrorystycznych. Nie ma jeszcze mowy o szerszych działaniach antyterrorystycznych ze względu na brak możliwości przewidzenia wydarzeń z 11 września i ich skutków na politykę bezpieczeństwa. Pośród głównych instrumentów realizacji strategii znaleźć można dyplomację, służby specjalne oraz Siły Zbrojne RP. W dalszej części dokumentu czytamy, że w ramach zaangażowania Polski w budowanie bezpieczeństwa międzynarodowego jest ona gotowa wносить znaczący wkład w międzynarodowe operacje pokojowe, w tym pod egidą ONZ. Zawarto również zapis o konieczności utrzymania, restrukturyzacji i modernizacji narodowego przemysłu obronnego na poziomie gwarantującym bezpieczeństwo państwa poprzez takie działania, jak prywatyzacja czy zakup sprzętu, pod warunkiem podpisania stosownej umowy offsetowej. Uwzględniono konieczność podjęcia wszelkich działań na rzecz dostosowania Sił Zbrojnych RP do standardów NATO, zajmujących kluczowe miejsce w polskiej polityce bezpieczeństwa. Na drugim miejscu umieszczono pełną integrację ze strukturami bezpieczeństwa Europy Zachodniej.

Szerzej na temat roli Sił Zbrojnych mówi punkt 4, który dotyczy podstaw strategii obronności RP (rozwinęty w przyjętej na posiedzeniu Rady Ministrów 23 maja 2000 r. Strategii Obronności RP). Jej zadaniem jest określenie źródeł i charakteru

zewnętrznych wyzwań i zagrożeń militarnych dla bezpieczeństwa państwa oraz sformułowanie koncepcji przeciwstawienia się im w czasie pokoju (strategia prewencyjno-stabilizacyjna), kryzysu (strategia reagowania kryzysowego) i wojny (strategia wojenna). Uznano, że głównym zadaniem Sił Zbrojnych jest odstraszenie potencjalnego agresora i obrona terytorium RP, a polska strategia w tym aspekcie musi być zgodna ze strategią sojuszniczą jako warunek jej skuteczności i wiarygodności.

W celu realizacji wymienionych powyżej zadań strategicznych Polska utrzymuje i systematycznie modernizuje system obronności RP, który opiera się na potencjale narodowym państwa i obejmuje ściśle ze sobą powiązane podsystemy: kierowania obronnością (organy kierowania obronnością), militarny (Siły Zbrojne RP) oraz pozamilitarny (pozamilitarne ogniwa obronne). Siły Zbrojne uznane zostały za kluczowy instrument polityki bezpieczeństwa państwa gotowy do zadań obronnych w razie wojny, reagowania kryzysowego (także w ramach misji organizacji międzynarodowych) i zadań stabilizacyjnych i prewencyjnych w czasie pokoju. Zatem dopuszczono możliwość wysłania Wojska Polskiego do udziału w operacjach stabilizacyjnych, co motywowane jest postrzeganiem niepodzielności bezpieczeństwa i jego gwarantowaniem daleko od granic RP. Oznacza to wyznaczenie aktywnej Polsce roli w tworzeniu bezpieczeństwa.

Warto zauważyć, że w związku z tym zaangażowanie w wojnę i proces stabilizacji Iraku było zgodne z tymi założeniami. Zbyt optymistycznie jednak oceniano potencjał Wojska Polskiego i jego gotowość do udziału w operacjach międzynarodowych, nie przewidziano również jednej z form organizacyjnych, jaką one przybrały, a mianowicie „koalicji chętnych”. Podkreślano natomiast znaczenie mandatu ONZ, czy szerzej – społeczności międzynarodowej oraz gotowość do udziału w interwencjach humanitarnych, która wynikała z udziału Polski w stabilizacji sytuacji w Kosowie i jednoznacznego poparcia dla interwencji NATO w tej serbskiej prowincji. W tym kontekście należy podkreślić, że przyjęta później Strategia Obronności RP²¹ zwraca uwagę, iż Polska może znaleźć się w stanie wojny tylko w razie agresji dokonanej na nią lub na państwo sojusznicze. Stąd w przypadku udziału w interwencji zbrojnej w Iraku nie używano określenia „wojna”. Natomiast zgodnie z dokumentem, Siły Zbrojne RP mogły być zaangażowane w misję stabilizacyjną, przy czym głównym powodem takich działań powinno być umacnianie procesów demokratycznych w operacjach wspólnie z innymi państwami NATO i uczestniczącymi w „Partnerstwie dla Pokoju”.

Odpowiednie zapisy, w zakresie realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa w ramach polityki zagranicznej państwa, uwzględniające treść powyższych dokumentów, musiały znaleźć się w przyjmowanych i ogłaszanych w 2002 r. priorytetach i kierunkach tej polityki, o czym świadczy treść wystąpienia ministra spraw zagranicznych w Sejmie. Wskazany rok jest szczególnie istotny, bowiem dopiero wtedy możliwe było wzięcie pod uwagę zamachów z 11 września 2001 r. Podkreślając ich znaczenie Włodzimierz Cimoszewicz stwierdził m.in., że:

²¹ „Strategia Obronności RP”, 23 V 2000 r., egz. w posiadaniu autora.

[...] podważyły dotychczasowy model bezpieczeństwa międzynarodowego oraz wpłynęły na kondycję gospodarki światowej. Sprawily, że społeczność międzynarodowa uznała terroryzm za najważniejsze wyzwanie dla bezpieczeństwa światowego oraz poszczególnych państw. Pojawiła się konieczność nowego podejścia do kwestii bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego, przede wszystkim w aspekcie zapobiegania i reagowania. Walka z terroryzmem stała się najważniejszym przedmiotem stosunków międzynarodowych i przesunęła na plan dalszy wiele innych problemów²².

Za niezbędne uznał działania przeciwko organizacjom terrorystycznym i proliferacji broni masowego rażenia:

Wiedza zgromadzona w ostatnich miesiącach dzięki energicznej współpracy szerokiej koalicji antyterrorystycznej dowodzi, że sieć organizacji i ruchów terrorystycznych jest bardzo szeroka. Wiadomo też, że wiele z tych organizacji podejmowało liczne próby wejścia w posiadanie broni masowego rażenia, w tym broni nuklearnej. Dlatego należy zrobić wszystko, aby skutecznie kontynuować działania zmierzające do zniszczenia źródeł zagrożenia²³.

Podstawa bezpieczeństwa państwa miała być zaś związana niezmiennie z „logiką wynikającą z naszego członkostwa w NATO oraz – w najbliższej perspektywie – udziału w stworzonej z inicjatywy USA koalicji antyterrorystycznej”²⁴. Minister poinformował również o podjęciu prac nad nową strategią bezpieczeństwa państwa, której stworzenie stało się konieczne ze względu na zmianę sytuacji międzynarodowej. Odnosząc się do stosunków polsko-amerykańskich, podkreślał konieczność dalszego udziału Polski w koalicji antyterrorystycznej, bowiem:

Mając na uwadze priorytety wynikające z kwestii szeroko pojętego bezpieczeństwa, Stany Zjednoczone pozostają naszym głównym partnerem i sojusznikiem²⁵.

W związku z tym, że sytuacja międzynarodowa uległa dynamicznym zmianom i swoje miejsce zaznaczyły nowe wyzwania i zagrożenia, 22 lipca 2003 r. przyjęto kolejną Strategię Bezpieczeństwa Narodowego RP²⁶. Było to również związane zarówno z rychłym wejściem Polski do UE, udziałem w wojnie w Iraku, jak i chęcią wzięcia czynnego udziału w przeobrażeniach zachodzących w NATO i oddziaływania na państwa za granicą wschodnią. Należy również pamiętać, że stanowiła ona implementację tak w wymiarze strategicznym, jak i teoretycznym percepcji zagrożeń przyjętej przez UE, za czym nie podążyły, niestety, rozwiązania praktyczne²⁷.

Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP podkreślała, że najważniejszym celem polityki zagranicznej jest zapewnienie bezpieczeństwa państwa. Wskazywała, że polityka bezpieczeństwa Polski cechuje się niezmiennością celów i zasad (stąd zwró-

²² Informacja Ministra Spraw Zagranicznych RP Włodzimierza Cimoszewicza o podstawowych kierunkach polityki zagranicznej, przedstawiona na 16. Posiedzeniu Sejmu 14 marca 2002, www.msz.gov.pl.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem; W. Cimoszewicz, *Stosunki polsko-amerykańskie u progu XXI wieku*, wykład wygłoszony na Uniwersytecie Jagiellońskim podczas uroczystości 75-lecia Fundacji Kościuszkowskiej, www.msz.gov.pl.

²⁶ A. D. Rotfeld, *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP w nowych warunkach międzynarodowych: nowe wyzwania, nowe zadania*, www.msz.gov.pl.

²⁷ A. Podolski, *Polska Strategia Bezpieczeństwa Narodowego jako praktyczna implementacja Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa. Między teorią a praktyką*, „Raporty i Analizy” 2005, nr 1, www.csm.org.pl.

cić należy uwagę na jej nowe elementy). Akcentowała rolę Sojuszu, wymienianego na pierwszym miejscu oraz zaangażowania międzynarodowego Polski zarówno w skali regionalnej, jak i globalnej, czego przykładem jest udział w procesie stabilizacji Iraku. Co więcej, wyrażała gotowość Polski do uczestnictwa w tego typu operacjach i tym samym podkreślała wagę członkostwa w koalicji antyterrorystycznej. Takiemu m.in. celowi miał być podporządkowany kształt Sił Zbrojnych, które miały służyć ma nie tylko zapewnieniu bezpieczeństwa państwa i realizacji zobowiązań sojusznicznych, ale i ochronie polskich interesów oraz budowie pozycji Polski w NATO i UE. Strategia stanowiła ponadto punkt wyjścia do opracowania strategii sektorowych, jej treść i realizacja miała podlegać stałemu przeglądowi i zmianom w zależności od ewolucji uwarunkowań bezpieczeństwa narodowego Polski.

Niestety, percepcja zagrożeń i ich stałe monitorowanie, nie pokrywała się z działaniami na rzecz zabezpieczania się przed ich skutkami lub likwidacji. Do głównych problemów z tym związanych zaliczyć należy²⁸: brak rozwiązania kwestii koordynacji działań antyterrorystycznych, kierowanie prewencją antyterrorystyczną, niepowołanie osoby czy struktury odpowiedzialnej wyłącznie za przeciwdziałanie terroryzmowi i jego zwalczanie, zwłaszcza za wymianę informacji na ten temat, nieuregulowanie strategicznej kwestii sposobu kierowania działaniami antykrzysowymi, czego powodem mogły być spory na temat rozdziału zadań pomiędzy MSWiA a MON. Związane jest to m.in. z trwałą obecnością czynników upośledzające strategiczne myślenie w polityce polskiej. R. Kuźniar zaliczył do nich²⁹:

- niską sprawność i skuteczność państwa w wypełnianiu jego podstawowych funkcji,
- rozdrobnienie życia politycznego, wielość partii politycznych,
- brak ciągłości myśli politycznej i jej niska jakość wynikająca z niedostatku kultury politycznej i obyczajów klasy politycznej,
- brak kompetencji organów państwa, odpowiednich do potrzeb analizy i planowania strategicznego (organy takie nie powstały w Polsce po 1989 r.).

Nowa Strategia bezpieczeństwa RP

Mimo wskazanych wyżej braków, a zatem i faktycznego ograniczonego stanu implementacji zapisów poprzednich dokumentów, zdecydowano się na ponowne dostosowywanie Strategii do zmieniającej się sytuacji międzynarodowej w dziedzinie bezpieczeństwa i przystąpiono do prac nad nowym dokumentem. Jego wstępna wersja miała zostać przygotowana na koniec czerwca 2007 r. Widać zatem, jak wielką elastycznością chcą wykazać się twórcy polskiej strategicznej myśli bezpieczeństwa, a tym samym jak trudno definiowalny dla klasy politycznej zdaje się być polski interes narodowy w dłuższej perspektywie. Pierwsze założenia w formie przyjętego projektu dokumentu zostały zaprezentowane na konferencji przeglądowej: „Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP”, w Instytucie Studiów Strategicznych w Krakowie

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ R. Kuźniar, *Polityka...*, s. 334–346.

8 grudnia 2006 r.³⁰ Cezary Lusiński, dyrektor Departamentu Polityki Obronnej MON, prezentując główne założenia dokumentu, wskazywał następujące kwestie:

- powstanie nowej strategii jest niezbędne ze względu na zmianę międzynarodowych uwarunkowań bezpieczeństwa,
- strategia powstaje przy udziale różnych instytucji, prowadzone są szerokie konsultacje międzyresortowe, prace grup autorskich i eksperckich, co ma m.in. ułatwić późniejszą implementację jej zapisów,
- dokument musi akcentować interesy narodowe, zewnętrzne i wewnętrzne aspekty bezpieczeństwa i mechanizmy ich realizacji,
- należy uwzględniać nie tylko militarne, ale kompleksowe, zintegrowane podejście do problematyki bezpieczeństwa,
- swoje miejsce w dokumencie musi mieć aspekt gospodarczy, nakreślony ogólnie, który będzie początkiem tworzenia strategii sektorowej,
- więcej miejsca należy poświęcić bezpieczeństwu energetycznemu, informacyjnemu i transformacji NATO.

Ciekawą tezę dotyczącą częstych zmian strategii bezpieczeństwa postawił Jarosław Bartkiewicz, dyrektor Departamentu Strategii i Planowania Polityki Zagranicznej, przedstawiając jej polityczne aspekty. Stwierdził on, że jest to dokument polityczny, a w związku z tym wraz ze zmianą rządzących dochodzi do zmiany polskiej strategii. Dlatego wpływ na nią ma nie tylko ewolucja międzynarodowego i wewnętrznego środowiska bezpieczeństwa, ale również jej postrzeganie przez decydentów. Patrząc na doświadczenia ostatnich lat, trudno się z tym nie zgodzić. Wskazując na powody prac nad nowym dokumentem, podkreślił znaczenie uwypuklenia polskiej racji stanu, doświadczeń związanych z członkostwem Polski w NATO i UE, chęć budowy wizerunku i prestiżu Polski w ramach tych organizacji i konieczność działań na skalę globalną, np. poprzez aktywną rolę w koalicji antyterrorystycznej. Za główne zagrożenia dla Polski uznał: polityczne (np. naciski, próby wpływu na decyzje ze strony innych państw), ekonomiczne (np. zapewnienie surowców energetycznych) i *quasi*-militarne (np. ze strony organizacji terrorystycznych).

Przedstawiono również wojskowe aspekty przygotowywanej strategii. Wskazano w nich, że zdolności operacyjne Wojska Polskiego będą musiały być zwiększone w dziedzinie: sprawności systemów dowodzenia, zdolności do przerzutu wojsk, ciągłego wsparcia i mobilności sił zdolnych do działania z dala od własnego zaplecza, ochrony przed bronią masowego rażenia. Jest to konieczne, bowiem Siły Zbrojne RP biorą i będą brały udział w działaniach stabilizacyjnych, operacjach pokojowych w ramach organizacji międzynarodowych i koalicji *ad hoc*. W związku z tym przewidywano, że misje polskich żołnierzy, takie jak w Iraku, zyskają umocowanie w dokumencie określającym strategię bezpieczeństwa państwa.

W założeniach wspomniano również o konieczności wybrania i zapewnienia zdolności do działania w ramach ustalonej specjalizacji narodowej. Stałemu monitorowaniu sytuacji Sił Zbrojnych RP w kontekście ich gotowości do wypełnienia przypisanych funkcji, miało służyć sporządzanie Strategicznego Przeglądu Obronnego

³⁰ Dokument w posiadaniu autora.

(SPO). Jego rekomendacje miały być wcielanie w życie. Jak się jednak okazało, przygotowany wcześniej tego typu dokument nie został przyjęty, bowiem jego zalecenia uznano za niewłaściwe.

Przez długi czas nie było informacji o stanie prac nad nową strategią, mimo że minał przewidywany termin (koniec czerwca 2007 r.) ich ukończenia. Odpowiedzialny za międzyresortowe kierowanie przygotowywaniem nowej strategii podsekretarz stanu w MON, Bogusław Winid został mianowany 6 września 2007 r. ambasadorem – stałym przedstawicielem RP przy NATO i UZE w Brukseli. W informacji uzyskanej 28 października 2007 r. od rzecznika BBN stwierdzono, że:

[...] nowa Strategia Bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej jest opracowywana przez specjalny Zespół powołany do tego celu przez Prezesa Rady Ministrów. W pracach Zespołu biorą udział również przedstawiciele Biura Bezpieczeństwa Narodowego. Przygotowywany dokument jest w fazie końcowej³¹.

Rzeczywiście, już 5 listopada 2007 r. Rząd RP przyjął projekt Strategii Bezpieczeństwa Narodowego przedłożony przez ministra obrony narodowej. Zatem widać, że został on dokończony w ciągu kilku dni, aby mógł zostać zaakceptowany jeszcze przez rząd „Prawa i Sprawiedliwości”. W ten sposób uniknięto ewentualnych problemów z zatwierdzeniem projektu przez następną ekipę rządzącą, co mogłoby okazać się niewykonalne. Ostatecznie 13 listopada 2007 r. Prezydent Kaczyński zatwierdził, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, nową Strategię Bezpieczeństwa Narodowego RP, która zastąpiła dokument z 2003 r.³² Motywując konieczność jej przyjęcia zwrócono uwagę na odzwierciedlenie zmian w międzynarodowych warunkowaniach bezpieczeństwa państwa, jakie zaszły po 2003 r., w szczególności wejście Polski do UE. Zgodnie z omawianymi wyżej założeniami uznano, że do bezpieczeństwa narodowego należy podchodzić w sposób zintegrowany. System bezpieczeństwa państwa winien gwarantować nie tylko bezpieczeństwo zewnętrzne, militarne i wewnętrzne, ale także obywatelskie, społeczne, ekonomiczne, ekologiczne i informacyjne i telekomunikacyjne. Dopiero w ten sposób państwo zagwarantuje realizację głównych celów bezpieczeństwa narodowego m.in. poprzez zapewnienie: niepodległości i nienaruszalności terytorialnej RP, suwerenności decyzji dotyczących ustroju państwa i życia obywateli, zapewnienie rozwoju cywilizacyjnego i gospodarczego, ochrony duchowego i materialnego dziedzictwa narodowego, ochrony środowiska naturalnego i dostępu do informacji. Tylko takie podejście ma zapewnić obywatelom możliwość korzystania zarówno z konstytucyjnych wolności, praw człowieka, jak i ochrony i opieki obywatelom polskim przebywającym poza granicami kraju.

Strategia podkreśla konieczność realizacji zobowiązań sojuszniczych wobec członków NATO, szczególną rolę przyznając Stanom Zjednoczonym. Stwierdza co prawda, że:

³¹ B. Perkowska, rzecznik BBN, z korespondencji z autorem.

³² *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP*, Warszawa 2007, www.bbn.gov.pl.

[...] członkostwo Polski w UE stwarza warunki sprzyjające jej rozwojowi gospodarczemu i postępowi cywilizacyjnemu, jednocześnie przyczyniając się do zwiększenia bezpieczeństwa kraju³³,

jednak w wymiarze globalnym kluczową rolę odgrywają Stany Zjednoczone, jako gwarant bezpieczeństwa międzynarodowego. Co więcej,

Polsce, jako bliskiemu sojusznikowi Stanów Zjednoczonych, zależy na umacnianiu zaangażowania tego państwa w Europie, jako siły gwarantującej bezpieczeństwo i stabilizującej relacje polityczno-militarne na kontynencie³⁴.

Oznacza to również działania na rzecz umacniania wspólnoty transatlantyckiej i stosunków między USA a UE.

Stosunki Polski z USA mają wymiar strategicznego partnerstwa i trzeba zabiegać o ich rozwój „w duchu solidarnego i zrównoważonego partnerstwa”³⁵ (można to uznać za cel o tyle ambitny, co nieosiągalny, biorąc pod uwagę możliwość „zrównoważonego partnerstwa” między mocarstwem globalnym a krajem średniej wielkości). Dokument podkreśla jednak, że NATO jest dla Polski najważniejszą formą współpracy wielostronnej i filarem stabilności na kontynencie, a członkostwo w UE w istotnym stopniu determinuje podstawy bezpieczeństwa Polski. Stąd poparcie dla rozwoju Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony i gotowość zwiększania zaangażowania w tworzenie europejskich sił szybkiego reagowania. Ponadto Strategia podtrzymuje deklaracje zaangażowania wojskowego, policyjnego i cywilnego Polski w: operacje pokojowe i stabilizacyjne ONZ, doraźne koalicje oraz operacje reagowania kryzysowego i działania stabilizacyjne NATO i UE, prowadzone, dodajmy, zgodnie z prawem międzynarodowym. Za istotne uważa zarówno rozwijanie stosunków z sąsiadami, szczególnie z Niemcami, jak i współpracę w ramach organizacji regionalnych w Europie Środkowej i Wschodniej. Co ciekawe, w dokumencie nie pojawia się nawet wzmianka o Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Można sądzić, że oznacza to znaczne ograniczenie roli tej organizacji w polskiej polityce bezpieczeństwa i brak ciągłości w tym zakresie w stosunku do wcześniej przyjmowanych dokumentów.

Za poważne zagrożenie, którego ograniczaniu mają służyć misje wojskowe, Strategia uznaje pogarszanie się bezpieczeństwa na Bliskim i Środkowym Wschodzie ze względu na wpływy fundamentalistów islamskich, zagrożenia atakami terrorystycznymi i destabilizację Iraku i Afganistanu oraz nuklearne ambicje Iranu.

Ponadto dokument wskazuje na zagrożenia wynikające z uzależnienia polskiej gospodarki od dostaw surowców energetycznych z jednego źródła, załamania procesu integracji europejskiej, terroryzmu międzynarodowego, zorganizowanej przestępczości transnarodowej, istnienia rządów autorytarnych na kontynencie oraz zagrożenia wewnętrzne, np. demograficzne czy związane z transformacją polskiego systemu prawnego, szczególnie prawa własności.

³³ *Ibidem*, s. 6.

³⁴ *Ibidem*, s. 7.

³⁵ *Ibidem*, s. 13.

W ten sposób – przyjmując podejście zintegrowane – podkreślono wzrost znaczenia ekonomicznego wymiaru bezpieczeństwa. Dzieje się tak m.in. dlatego, że niektóre państwa wykorzystują zasoby surowców energetycznych jako instrument nacisku politycznego. Strategia jasno podaje, że Federacja Rosyjska „wykorzystując koniunkturę na surowce energetyczne, intensywnie zabiega o umocnienie swojej pozycji w wymiarze ponadregionalnym”³⁶ i próbuje wprowadzać selektywne ograniczenia w relacjach wzajemnych pomiędzy nią a niektórymi członkami NATO i UE. Ta ocena jest o tyle ciekawa, że również za ważny element Strategii uznano promowanie polskiej gospodarki i polskich przedsiębiorców. Za podstawowy środek służący ochronie bezpieczeństwa narodowego uznano Siły Zbrojne RP.

Warto podkreślić, że w dokumencie pojawia się nazwa „Wojska Specjalne” jako element struktury Sił Zbrojnych RP, a zatem ich znaczenie zostało wzmocnione. Ponadto wskazano, że liczebność armii nie powinna być zmniejszana, a należy prowadzić dalsze działania na rzecz jej pełnej profesjonalizacji i uzawodowienia. Podstawowe zadania Wojska Polskiego pozostały niezmienne: obrona terytorium państwa i przeciwdziałanie zagrożeniom (stąd chęć ośrodka prezydenckiego do nadaniu WP charakteru ekspedycyjno-obronnego, tak by zagrożenia były trzymane z daleka od granic kraju), zdolność do realizacji zobowiązań sojuszniczych oraz realizacji operacji międzynarodowych, także w ramach doraźnych koalicji.

Realizację Strategii – czyli wdrożenie jej założeń – powierzono ministrom, kierownikom urzędów centralnych, wojewodom i innym podmiotom zobowiązanym do dbałość o bezpieczeństwo narodowe. W ten sposób przyjmujący Strategię przenieśli odpowiedzialność za jej realizację na barki następców. O tym, że nie jest to zadanie łatwe, przekonano się już na przykładzie poprzednich tego typu dokumentów, a dokument przewiduje, że będzie prowadzona weryfikacja i aktualizacji zapisów w cyklicznie przygotowywanych Strategicznych Przeglądach Bezpieczeństwa Narodowego.

Podsumowanie

Polska polityka bezpieczeństwa na początku XXI w. niezależnie od jej braków, powodowanych problemami wymienianymi przez Kuźniara, doskonale widocznych na przykładzie przygotowywania i wdrażania strategii sektorowych oraz sposobu przyjęcia dokumentu z listopada 2007 r., starała się realizować wskazania poprzez:

- 1) aktywność w ramach stosunków transatlantyckich polegającą na umacnianiu pozycji NATO, gotowości do sojuszniczej obrony, zaangażowaniu w globalną wojnę z organizacjami terrorystycznymi i innymi współczesnymi wyzwaniami bezpieczeństwa oraz rozwoju strategicznego partnerstwa z USA, w tym współpracę na rzecz utrzymania bezpieczeństwa międzynarodowego przez uczestnictwo w operacjach stabilizacyjnych;
- 2) wejście do UE i uzyskanie w niej jak najsilniejszej pozycji instytucjonalnej, poparcie i udział w pracach nad Wspólną Polityką Zagraniczną i Bezpieczeństwa, Eu-

³⁶ *Ibidem*, s. 6.

ropejską Polityką Bezpieczeństwa i Obrony, kształtowanie stosunków UE-NATO i Wspólnoty z Rosją, Ukrainą oraz innymi państwami byłego ZSRR;

3) aktywną rolę w ONZ (jako elemencie systemu bezpieczeństwa powszechnego) i OBWE w ramach systemu bezpieczeństwa kooperatywnego (przynajmniej do czasu przyjęcia dokumentu z października 2007 r.), szczególnie w operacjach pokojowych, działaniach na rzecz kontroli zbrojeń i rozbrojenia oraz promocji demokracji i umacnianiu rządów prawa oraz rozwiązywaniu tzw. zamrożonych konfliktów;

4) współpracę sąsiedzką, zarówno dwustronną, jak i wielostronną w ramach istniejących organizacji regionalnych. Za strategicznie ważną uznano współpracę z Ukrainą i działania na rzecz ugruntowania jej niepodległości oraz, w dalszej perspektywie, włączenia jej do struktur UE i NATO.

Wydaje się, że interes bezpieczeństwa Polski ma przede wszystkim wymiar regionalny. Polska powinna się więc koncentrować przede wszystkim na działaniach w tej skali, na budowie komplementarnego dla NATO systemu ochrony obszaru Europy. Jednocześnie dobre stosunki z USA powinny pozostać ważnym składnikiem polskiej polityki, z zastrzeżeniem, że polski rząd będzie potrafił prezentować twarde stanowisko i uzyskać spełnienie realnych oczekiwań, które należy stawiać administracji amerykańskiej. W związku z tym polityka bezpieczeństwa RP powinna być oparta na trzech filarach: UE, NATO oraz współpracy granicznej (bilateralnej oraz w ramach polityki wspólnotowej i organizacji regionalnych). W tym kontekście trudne do zaakceptowania wydaje się wykreślenie z nowej Strategii miejsca OBWE, nawet mimo jej niewielkiej skuteczności. Organizacja jest bowiem sprawna tylko na tyle, na ile gotowi są do działań w tym celu jej członkowie.